

„Prevenција [nastanka otpada](#) je jedino što može da ima suštinski značaj, jer je postojeći sistem hiperprodukcije manje-više svega jednostavno neodrživ“, poručio je **Marko Vučenović** iz Udruženja reciklera Srbije u intervjuu za portal Klima 101.

Kada se iskoriste sve mogućnosti za redukciju otpada i on ipak nastane, na red dolazi takozvana hijerarhija upravljanja otpadom, najbolje ga je reciklirati, zatim spaljivati i na samom kraju deponovati.

Redosled u hijerarhiji upravljanja otpadom iz ugla potrošnje prirodnih resursa i energije i obično se ilustruje piramidom. Na njenom vrhu kao najučinkovitija nalazi se već pomenuta prevenција nastanka otpada.

Najpre, kako se dodaje, ljudi treba da produže životni vek predmeta.

„Primeru radi, današnji klijenti obučara su ili najsiromašniji ili ljudi koji imaju posebno vrednu obuću. Sve ovo između, a tu spada najveći broj građana, kupuje obuću koja se nosi jednu sezonu, ili dve eventualno, i onda baci“, istakao je Vučenović.

Važno je i korišćenje staklenih tegli, plastičnih kutija, kao i prenamena predmeta. Internet je pun saveta za to kako oživeti predmete koje ste prethodno možda smatrali đubretom. Tek nakon što se sve ove opcije iscrpe bi trebalo da na red dođe reciklaža.

Portal Klima 101 krajem prošle godine je izveo mali eksperiment u Beogradu, kada je uz pomoć GPS trakera pratili otpad iz male ulične kante za plastiku.

Rezultat je bio poražavajuć. Flaša kisele vode, koja je ostavljena u malim sortirnicama umesto u sortirnici za otpad, završila je na deponiji u Vinči.

Kako se dodaje, treba imati u vidu da reciklaža, ne predstavlja najefikasnije rešenje za našu planetu, bez obzira na to što jeste mnogo bolja od odlaganja đubreta na deponije.

Svake godine čovečanstvo [proizvede na milione tone otpada](#), a procenjuje se da će do sredine veka količine otpadaka iz domaćinstava porasti za 70 odsto, na 3,4 milijarde tona, zbog rastuće populacije i ekonomskog rasta tako i zbog potrošačkih navika.

„Kada recikliramo, mi stvaramo materijal za proizvodnju nove ambalaže. Samim tim štedimo prirodne resurse koji nisu neiscrpni – npr. seče se manje drveća i koristi manje vode, ali i troši manje energije“, objasnila je **Milica Kuzmanov**, marketing menadžerka u Sekopaku, operateru ambalažnim otpadom.

U idealnoj situaciji, samo nereciklabilan otpad se spaljuje čime se njegova zapremina redukuje u proseku za oko 90 odsto:

Pored smanjenja [količina deponovanog đubreta i upotrebe fosilnih goriva](#), stvara se i

Odlaganje smeća na deponije dolazi kao krajnja solucija i ona je širom Zapadnog Balkana i dalje najviše rasprostranjena

dodatna vrednost zato što otpad koji proizvede sedamdeset stanovnika može da omogući grejanje jednom stanovniku, navodi profesor **Aleksandar Jovović** sa Mašinskog fakulteta u Beogradu.

Kako je ispričao ekspert za upravljanje otpadom, **Gojkan Stojinović**, trajnim zbrinjavanjem nepovratno se gube svi materijali i njihov potencijal.

Slično je i sa energetsom upotrebom, kojoj bi, kako je rekao, ipak dao prednost u odnosu na deponovanje, posebno za sve tokove otpada za koje prosto nije ekonomski isplativa reciklaža.

Danas se skoro svi otpadni materijali mogu ponovo koristiti, odnosno reciklirati.

Sa stanovišta [zaštite životne sredine](#) i ekonomije najinteresantniji su metali, staklo, papir i veštački materijali, a veoma mnogo se koristi i otpad organskog porekla, kao i građevinski otpad.

Kod reciklaže aluminijuma u odnosu na proizvodnju iz ruda, pored energetske uštede od 95 odsto, smanjuje se i zagađenje vazduha za 95 odsto, kao i zagađenja voda za 97 odsto.

„Prilikom klasičnih procesa sakupljanja, transporta i mehaničke obrade uglavnom se oslobađaju čvrste čestice, a prilikom procesa anaerobne digestije, dok se otpad raspada, nastaje bio ili deponijski gas (metan i ugljen-dioksid) koji se pre ispuštanja u atmosferu mora sagoreti“, naglasio je profesor **Aleksandar Jovović** sa Mašinskog fakulteta u Beogradu.

Pored toga, tokom sortiranja i klasifikacije očekuju se emisije čestica, a vozila za sakupljanje i transport takođe zagađuju. Pri spaljivanju otpada, nastaju mnoge komponente kao produkti sagorevanja.

U procesu recikliranja treba uložiti određenu količinu energije kod pripreme sekundarne sirovine te transportovati otpad do proizvodnog pogona, ali se, uprkos tome, beleže znatne uštede ekvivalenta ugljen-dioksida koje su idu i preko devet tona po toni tretiranog aluminijuma.

Sa druge strane, deponije su veliki emiteri gasova sa efektom staklene bašte, pre svega metana.

Globalno gledano, otpad je treći vodeći izvor metana, koji nastaje kao posledica ljudskih aktivnosti, navodi se u izveštaju Globalne alijanse za alternative spalionicama (GAIA).

Oko 20 odsto antropogenih emisija tog gasa potiče od upravljanja otpadom.

Požari na deponijama

„Ako metan dođe u dodir sa kiseonikom, nastaje eksplozivna smesa. Kada se napravi smesa koja odgovara uslovima sagorevanja, i nađe se izvor toplote, bilo pikavac ili nešto drugo, metan će se zapaliti i goreće dokle god ga ima, ili dok ima kiseonika. Problem nastaje kada

Odlaganje smeća na deponije dolazi kao krajnja solucija i ona je širom Zapadnog Balkana i dalje najviše rasprostranjena

požar zahvati materijale koji sadrže hlor“, napomije Jovović.

Kako naglašava, tako mogu da nastanu dioksini, furani i druge komponente, a ima ih više od 200 kombinacija.

„Jedna od tih kombinacija je najtoksičnija komponenta koju čovek poznaje. Ona ne nastaje u prirodi, čovek je nenamerno stvara, bilo sagorevanjem bilo nekim industrijskim procesima. Osim što je ekstremno toksična, ako tu komponentu unesete u organizam u visokim koncentracijama u kratkom vremenskom periodu, može da reaguje kao otrov, ali je kancerogena i mutagena“, dodaje Jovović.

U Beogradu je često gorela stara nesanitarna deponija u Vinči, naročito tokom let 2021. godine. Pored toga, često se dešava opasno paljenje kablova u romskim naseljima kako bi e lakše došlo do bakarne žice koja se koristi za reciklažu, piše Nova Ekonomija.